

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет історичний
Кафедра Археології та спеціальних галузей історичної науки

Затверджено

На засіданні кафедри Археології та спеціальних галузей історичної науки факультету історичного Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 1 від 22.08 2019 р.)

Завідувач кафедри

Силабус з навчальної дисципліни
«Вірування та народні звичаї населення України I тис. н.е.»,
що викладається в межах освітньо-наукової програми
підготовки доктора філософії з гуманітарних наук
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти для
здобувачів зі спеціальності
032 – історія та археологія

Львів 2019 р.

**Силабус курсу «Вірування та народні звичаї населення України I тис. н.е.»
2018-2019 навчального року**

Назва курсу	Вірування та народні звичаї населення України I тис. н. е.
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, вул. Університетська 1.
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра історії середніх віків та візантиністики
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 Гуманітарні науки 032 Історія та археологія
Викладачі курсу	Козловський Сергій Орланович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії середніх віків та візантиністики
Контактна інформація викладачів	serg.kozlovskyy@gmail.com Кафедра історії середніх віків та візантиністики, ау.321.
Консультації по курсу відбуваються	щовівторка, 16:40-18:00 год. (вул.. Університетська 1, ауд. 321)
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для аспірантів (PhD) в галузі археології, зокрема тій її частині які активно займається дослідженням духовного життя етносів, які проживали на території сучасної України у I тис. н.е. Тому у курсі представлено як критичний огляд концепцій старої української історичної школи – В. Антоновича, М. Грушевського, М. Ковалевського та інших, так і найновіших досліджень вітчизняної історичної науки; здійснено аналіз процесів та інструментів, які необхідні для фахової усесторонньої підготовки археолога – фахівця з історії періодів Пізнього Античного часу та Раннього Середньовіччя.
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Вірування та народні звичаї населення України I тис. н.е.» є завершальною вибірковою дисципліною з спеціальності археологія для освітньої програми 032 Історія та археологія, яка викладається в 4 семестрі в обсязі 3-х кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Метою вивчення вибіркової дисципліни «Вірування та народні звичаї населення України I тис. н.е.» є ознайомлення PhD студентів з найновішими публікаціями та дослідженнями, як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, а відтак вміти застосовувати їх методологічні підходи і концепції в ході власних наукових досліджень на стику історії та археології.
Література для вивчення дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Археология Украинской ССР: У 3 т. – К.: Наук. думка, 1985. – Т. 1; 1986. – Т. 2, 3. 2. Літопис руський / Пер. з давньорус. Л. Махновця; відп. ред. О.В.Мишанич. – К., 1989. – 591 с. 3. Балушок В. Українська етнічна спільнота: етногенез, історія, етнімія. – Біла Церква, 2008. – 304 с. 4. Баран В. Давні слов'яни. – К., 1998. – 336 с. 5. Давня історія України: В 3 томах. – К.: Інститут археології НАН України, 2000. – 695 с.

	<ol style="list-style-type: none"> 6. Давня історія України: Навч. посібник: У 2 кн. / Толочко П., Козак Д., Крижицький С. та ін. – К.: Либідь, 1994. – Кн. 1. – 240 с. 7. Боровський Я. Світогляд давніх киян. – К.: Наукова думка, 1992. – 176 с. 8. Брайчевский М. Утверждение христианства на Руси. – К., 1989. – 295 с. 9. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях: Космогонічні українські народні погляди та вірування. – К.: «Довіра», 1993. – 414 с. 10. Гнатюк В. Останки передхристиянського релігійного світогляду наших предків // Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. – 2-е вид. – К.: Либідь, 1991. – С. 383 – 406. 11. Здіорук С. Етноконфесійна ситуація в Україні та міжцерковні конфлікти. – К., 1993. – 60 с. 12. Здіорук С. Специфіка взаємовпливу етнічного і релігійного (на матеріалах України). Автореф. дис. на здобуття вчен. ступ. канд. філософ. наук. – К., ІФ НАНУ, 1992. – 21 с. 13. Історія релігії в Україні: Навчальний посібник / За ред. А.Колодного, П.Яроцького. – К.: Знання, 1999. – 735 с. 14. Іларіон, митрополит. Дохристиянські вірування українського народу. – К.: Обереги, 1992. – 424 с. 15. Огієнко І. Дохристиянські вірування стародавніх слов'ян. – Вінніпег, 1965. – 424 с.
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	48 годин аудиторних занять. З них 32 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 42 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <ul style="list-style-type: none"> - знати: <ul style="list-style-type: none"> • основні концепції, щодо визначення та сутності поняття «етнорелігієгенез» • розвиток та основні етапи становлення вірувань та народних звичаїв на території України на протязі I тис. н.е.; • специфіку історичних процесів, котрі впливали на етнополітичну карту України, а відтак і на духовну культуру її населення; • особливості духовної культури етносів, котрі населяли терени сучасної Украї у I тис. н.е. - релігію, вірування, звичаї та поховальну обрядовість; - вміти: <ul style="list-style-type: none"> • застосовувати отримані знання в подальших наукових та

	<p>науково-освітніх діяльностях;</p> <ul style="list-style-type: none"> • застосувати матеріали археологічних розкопок, які стосуються нематеріальної спадщини — вотивні предмети, поховальні атрибути тощо, у подальшій науковій роботі; • уміти опрацьовувати та критично аналізувати матеріальні археологічні об'єкти, які розкривають сутність духовної культури їх творців; • критично опрацьовувати історіографічну літературу з даної проблематики; • застосовувати отримані в процесі опанування дисципліни знання під час вивчення академічних курсів з історії України та всесвітньої історії; • застосовувати отримані знання на практиці в науковій, політичній, культурологічній, етнологічній та викладацькій роботі.
Ключові слова	Народні вірування, поховальна обрядовість, звичаї, язичництво, християнство, синкретизм, етнорелігієгенез.
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, практичних занять та консультації для кращого розуміння тем
Теми	<p>Тема 1. Предмет, мета та завдання курсу.</p> <p>Тема 2. Загальна характеристика джерельної бази та історіографії.</p> <p>Тема 3. Етнічні процеси на території України на початку I - V ст. н.е.</p> <p>Тема 4. Вірування та звичаї населення античних міст-колоній Північного Причорномор'я на початку I тис. н.е. - IV ст. н.е</p> <p>Тема 5. Вірування та звичаї кочового населення Північного Причорномор'я на початку I тис. н.е. - III ст. н.е.</p> <p>Тема 6. Особливості поховальної обрядовості кочівників Північного Причорномор'я на початку I тис. н.е. III ст. н.е</p> <p>Тема 7. Велике переселення народів та його вплив на духовну культуру населення українських земель у III-V ст. н.е.</p> <p>Тема 8. Особливості поховальної обрядовості черняхівської археологічної культури.</p> <p>Тема 9 Вельбарська археологічна культура: особливості вірувань та нематеріальної культури</p> <p>Тема 10 Основні етапи слов'яногенезу</p> <p>Тема 11 Особливості вірувань та нематеріальна культура слов'янських етносів на території України у VI-VIII ст.</p> <p>Тема 12 Локальні особливості ранньослов'янської поховальної обрядовості на українських землях у VI-VIII ст.</p> <p>Тема 13 Дохристиянські вірування слов'янського населення українських земель</p> <p>Тема 14 Християнізація Русі</p> <p>Тема 15 Язичницькі пережитки у ранньому слов'янському християнстві</p>
Підсумковий контроль, форма	іспит в кінці семестру комбінований
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з археології, історії, етнології , достатніх для сприйняття категоріального апарату етнології, розуміння джерел писемних та археологічних

<p>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу</p>	<p>Лекція у формі презентації, з обговоренням дискусійних проблем.</p>
<p>Необхідне обладнання</p>	<p>Портативний ПК та проектор</p>
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні: 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 30% • контрольний замір (модуль) у формі тестів: 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 20% • іспит: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів – 50% <p>Підсумкова максимальна кількість балів – 100%</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що аспіранти виконають домашню творчу роботу із заздалегідь обраної теми. Академічна доброчесність: Очікується, що роботи аспірантів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших дослідників становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності у творчій роботі аспіранта є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі аспіранти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Література. Уся література, яку аспіранти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Аспіранти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність аспірантів під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Загальна характеристика джерельної бази та історіографії.</i> 2. <i>Ранні релігійні вірування на території України</i> 3. <i>Етнічні процеси на території України на початку I - V ст. н.е.</i> 4. <i>Вірування та звичаї населення античних міст-колоній Північного Причорномор'я на початку I тис. н.е. - IV ст. н.е.</i> 5. <i>Ахіллеї, спортивні змагання та культ тіла у культурі населення античних міст-колоній Північного Причорномор'я.</i> 6. <i>Вірування та звичаї кочового населення Північного Причорномор'я на початку I тис. н.е. - III ст. н.е.</i>

	<ol style="list-style-type: none"> 7. <i>Особливості поховальної обрядовості кочівників Північного Причорномор'я на початку I тис. н.е. III ст. н.е</i> 8. <i>Велике переселення народів та його вплив на духовну культуру населення українських земель у III-V ст. н.е.</i> 9. <i>Особливості поховальної обрядовості черняхівської археологічної культури.</i> 10. <i>Вельбарська археологічна культура: особливості вірувань та нематеріальної культури</i> 11. <i>Основні етапи слов'яногенезу.</i> 12. <i>Особливості вірувань та нематеріальна культура слов'янських етносів на території України у VI-VIII ст.</i> 13. <i>Вікінги на території України (IX-XI ст.): вірування та звичаї.</i> 14. <i>Локальні особливості ранньослов'янської поховальної обрядовості на українських землях у VI-VIII ст.</i> 15. <i>Дохристиянські вірування слов'янського населення українських земель.</i> 16. <i>Вірування та звичаї кочівників південноруських степів (Хст.)</i> 17. <i>Християнізація Русі</i> 18. <i>Язичницькі пережитки у ранньому слов'янському християнстві</i>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>